

TONG YULDUZI

O'zbekiston bolalari va o'smirlarining gazetasi

Gazeta 1929 yil 1 avgustdan chiqq boshlagan

№ 4 (66285)
2001 yil 20 yanvar, shanba

Sotuvda erkin narhda

“ХАВО ШАРИДА ФЕСТИВАЛГА БОРАМИЗ”

Дунёдаги жамики гузалликларнинг дебчаси орзудан бошланади. Орзу кўзга кўринмас шуъла бўлсада, унинг нурлари барчани, айриқса, мурғак кўнгилларни тезда сеҳрлай олади. Орзу бир кабутарки, унинг парвози юксакликларни кўзлайди. Орзу томчидек нон ва шифобахшки, у келгусида уммонларга айлангиси келади.

Тенгдошингиз Диёра Ҳасановани Республика Болалар ижодиёт марказининг тасвирий санъат студиясига етаклаган туйгу ҳам ана шу орзу бўлса ажаб эмас.

Тошкентдаги 110-мактабнинг 3-синф ўқувчиси Диёра Ҳасанова тўрт ёшидан расм чизишга қизиқлади. У устози таниқли rassom Ҳикмат Жалилов қўлида таълим олмақда.

-Диёра, марказга илк бора келган кунингиз эсингиздами?

-Ҳа, эсимда. Ижодиёт марказига биринчи марта бувижоним билан келганман. Ўшанда 4 ёшда эдим. Бу ерда жуда кўп чиройли расмлар бор эди. Ўшанда устозим “Бу расмларни сенга ўхшаган болалар чизган”, дедилар. Шунда мен ҳам шундай расмлар чизишни орзу қилган эдим.

Кун ўтмай, устоз сабоғи қизиқувчан, қиз кўз ўнгиди мўъжиза эшикларини очди.

ТОПИЛМАС ЛУГАТ

Шу кунларда кўпгина ёшларимиз чет тилларни ўрганишга қизиқишмоқда, уни ўқиб-ўрганмоқдалар. Кимдир мактабда, кимдир мустақил, кимдир “репититор”га бориб... Мен ҳам шулар жумласидан, яъни инглиз тилига қизиқман. Орзуим халқаро журналист бўлиш. Бунинг учун бўш вақт топилди дегунча, инглиз тилини ўрганаётман. Репититорга бориётман. Ўқитувчим ёрдамда анча-мунча тилни ўрганиб олдим. Ҳозир ўзим мустақил ахборотномани еча оламан. Лекин ахборотномада жуда кўпгина нотаниш сўзлар учрамоқда. Мен ана шу сўзларни топиш учун инглизча-русча лугатдан фойдаланаман. Мен жуда-жуда истардим, инглизча-ўзбекча лугат бўлишини. Наҳотки юртимизда қанча-қанча олим, лугатшуносларимиз бор бўлса-ю, инглизча-ўзбекча китоб чиқаса олишмаса? Ёки мен борини ҳам топа олмаётманми?..

Фарид УРАЛОВ,
Қашқадарё вилояти,
Шаҳрисабз туманидаги 102-мактабнинг 8-“Г”синф ўқувчиси.

Бу ҳақда Диёра ўзи шундай эслади: “Энг аввал дадамнинг расмини чиздим. Кейин оиламизнинг расмини чиздим. Унда чиройли бўлиши учун дадамнинг кўзларини катта қилиб, ойимнинг оёқларини узун-узун қилиб тасвирладим. Кейин ҳаммасини пушти рангда бўяб қўйдим”.

Ишонч ва эътиқод билан бошланган иш ўз самарасини берди. Диёра дастлабки кўргазмалардаёқ муваффақият қозона бошлади. 1995 йили Ҳиндистонда ўтган “Шанкор-95” Халқаро тасвирий санъат фестивалида унинг биринчи иши ижобий баҳоланди.

Швейцариянинг Лозанна шаҳрида ўтган “Олимпиада ўйинлари болалар нигоҳида” танловда иштирок этиб, Халқаро Олимпия Кўмитаси Президенти жаноб Самаранч имзоси билан сертификат ва махсус соврин олишга муваффақ бўлди.

8 ёшли Диёра дунёдаги энг ажойиб болалар боғи “Дисней Ленд”га саёҳат қилишни жуда-жуда орзу қилган. Жажжит қизалоқ бу орзусини рангларда ифодалаб, уни “Диснейленд” деб номлади. 1999 йил ана шу сурат Тошкентда ўтган “Болалар санъати-2000” деб номланган кўрик танловда диплом ва Гран Прига сазовор бўлди. Бу эса Диёрага ушбу халқаро кўрик-танловнинг Америка Қўшма Штатларида ўтадиган якунловчи босқичида иштирок

этиш ҳуқуқини берди.

1999 йилнинг 25 июнидан 2 июлига қадар Вашингтонда бўлиб ўтган болалар анжуманида дунёнинг 49 давлатидан энг истеъодли ёш rassomлар, шу жумладан, Диёра ҳам Ўзбекистон вакили сифатида қатнашди.

Шу тариқа унинг тасвирдаги орзуси Диснейларни ўз кўзи билан кўришга муваффақ бўлди. Ва бу саёҳатдан оламолам таассуротлар билан қайтди.

Ушбу фестивалга Диёра дадаси Маннон Ҳасанов ва устози Ҳикмат Жалилов билан бирга борди.

Устози Ҳикмат ака фестивал таассуротлари ҳақида шундай ҳикоя қилади:

“Чиндан ҳам фестивалдан катта таассуротлар билан қайтдим. Ушбу фестивал биринчи бор ўтказилиши. Унинг мақсади - бутун дунё болаларини дўстлаштириш, ёш ижодкорларнинг энг сўнгги ютуқлари билан танишиш эди. Фестивал кунлари жаҳоннинг 49 давлатидан келган ўғил-қизлар ўз кўргазмаларини намойиш этишди. Болалар анжуманида бўлиб ўтган ҳар бир тадбир, учрашув тасвирий санъат соҳасига к

BUGUNNING BOLASI

риб келаётган ёш ижодкорларни илк муваффақиятларига бағишланди, маънавий дунёсининг бойишига, дунёқарашини ўсишига хизмат қилди.

Диёра ҳақида гапирадиган бўлсак, у фестивал иштирокчилари ичида энг ёши бўлса-да, ўзининг қобилияти, ижоди билан кўпчилиқда яхши таассурот қолдирди. Вашингтонда бўлиб ўтган бир неча ижодий конкурсларда ғолиб

бўлишга муваффақ бўлди”.

Чиндан ҳам океан ортида уларни ажойиб совға қутарди.

Диёранинг “Ҳаво шарида фестивалга борамиз” деб номланган, яъни Ҳаво шарида учиб кетаётган болакайлар сурати фестивал ташкилотчиларига жуда маъқул тушди. Ва унинг митти нусхалари фестивалнинг рамзий белгиси сифатида қабул қилинди.

-Ҳаво шариди - “Фестивалга кетяп-миз” суратида болаларни ҳаво шаридида чизганимнинг сабаби, - дейди Диёранинг ўзи - негаки, ҳаво шаридан ҳамма нарса бемалол кўринади. Болаларга ҳеч қандай қўнғил бермайди. Атрофни шаҳарлар, дарёлар, тоғларни бемалол томоша қилиб, гаплашиб кетса бўлади.

Америкада мен жуда кўп болалар билан дўстлашдим. Фестивал иштирокчилари, айниқса миллий боғ жуда ёқди. Миллий боғдаги дарахларда олмаҳонлар бемалол чопиб юришади. Мен уларни ёнғоқ билан сийладим. Фестивалда иштирок этган кўпгина ёш мусавирларнинг иши менга жуда ёқди. Айниқса, африкалик болаларнинг ишлари, ёрқин бўёқлари мени ҳайратга солди. Бу, менимча у ерда куёшнинг кўплигидан бўлса керак.

Диёра бўш вақтларида кўпроқ расм чизишни, китоб ўқишни, театрда боришни яхши кўради. Кўпинча укаси Зафар билан ўйнайди. Ҳозир у инглиз тилини пухта ўрганишга ҳаракат қилмоқда. Негаки, фестивалда ҳам инглиз тилида гаплашишга тўғри келди.

Ниятингга ет, рангин бўёқлар билан Ўзбекистон шухратини оламга тарат, Диёра!

Барно ФАЙЗУЛЛАЕВА

BAYRAMLAR DAVOM ETAVERALI...

Vatan himoyachilari kuni “munosabati bilan „Bo'ston” jamoa xo'jaligi majlislar zalida qishloq o'ramidagi 12, 13, 17, 21, 30, 48-o'rta maktab o'quvchilarining „Hech kimga bermaymiz seni, O'zbekiston” mavzusida „2001 - onalar va bolalar” yiliga bag'ishlangan ko'rik tanlovi bo'lib o'tdi.

Adabiyot va san'atning 6 janri bo'yicha o'tkazilgan bu ko'rik tanlovda, o'quvchilar o'zlarining bilim va ko'nikmalarini namoyish etdilar. 21-o'rta maktabning 2 sinf o'quvchisi Sharobiddin Jo'rayev ijro etgan „Dilxiroj” raqsi, 48-o'rta maktab o'quvchilarining „Saltanat egasi” deb nomlangan badiiy sahna ko'rinishi yuqori baholandi. G'oliblarga qimmatbaho esdalik sovg'alarni Baliqchi tumani xalq ta'limi bo'limi vakili Go'zalxon Dehqonova, Respublika „Ma'naviyat va ma'rifat” markazi tuman bo'limining rahbari Muhabbatxonim Aliboyeva topshirdi. Bunday tadbirni davom ettirish kerakligi lozim deb topildi.

Nosirjon MAMADALIYEV,
Andijon viloyati,
Baliqchi tumani 21-o'rta
maktab musiqa fani muallimi.

Ўтган йил октябрь ойида Ўзбекистон телевидениесининг “Ўйла, изла, топ” кўрсатувида синфимизнинг саккиз ўқувчисидан иборат гуруҳ Андижон вилоят гуруҳи билан беллашди ва биз андижонликларни ютиб чиқиб, кейинги мусобақаларда қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритдик. Ўшандаги қувончимизни кўрсангиз эди! Шу қувончимизнинг ҳаммасига беллашувгача бўлган тайёргарлик сабаб бўлди. Чунки мактабимизнинг ушбу гуруҳи беллашувнинг турли мавзудаги топшириқларига пухта тайёргарлик кўриш учун кутубхоналарга қатнадилар. Бунинг натижаси эса бизга ғолибликни келтирди.

Ютуқлар қувончи сўнмай туриб, яна хурсанд бўлдик. Туманимиз ҳокими Турсунбой ота Танирберганов бизни ва ўқитувчиларимизни қабулига чақириб, миннатдорчилик билдирди ва совғанинг энг зўрини бердилар. Шунингдек, фан олимпиадаларида ғолиб чиқиб, республика мусобақаларига йўл олган ғолиблар ҳам тақдирланди.

Гап совғида эмас, лекин муваффақиятларимизга эътибордан ғоят мамнун бўлдик. Сирасини айтганда, бу муваффақиятлар гарови ҳам туман ҳокимлиги ва ҳомийларининг ўқувчиларга яратиб бераётган шароити туфайли-да.

Биз ҳам янада яхши ўқишга, фаол бўлишга сўз бердик.

Нафиса АБДУЛЛАЕВА,
Тўрткўл туманидаги 30-мактаб ўқувчиси.

NIYATLARIM

KO'P

Oynai jahon orqali chet ellarda ta'lim olayotgan tengdoshlarimni ko'rganimda entikib ketaman. Negaki, o'zim ham ular kabi dunyoni ko'rishni, hammaga tanilishni istayman. Albatta buning uchun tinmay o'qib, ta'lim olish darkor. Mehribon ustozim o'g'itlari mening kelajakdagi faoliyatimga ko'mak beradi, deb o'ylayman. Chunki nafaqat maktab, balki oliygohda o'qib, ilm olishim, dunyoqarashimni yanada kengaytirishim kerak. O'shandagina ko'zlagan cho'qqilarimni zabt etishim mumkin bo'ladi.

Munira

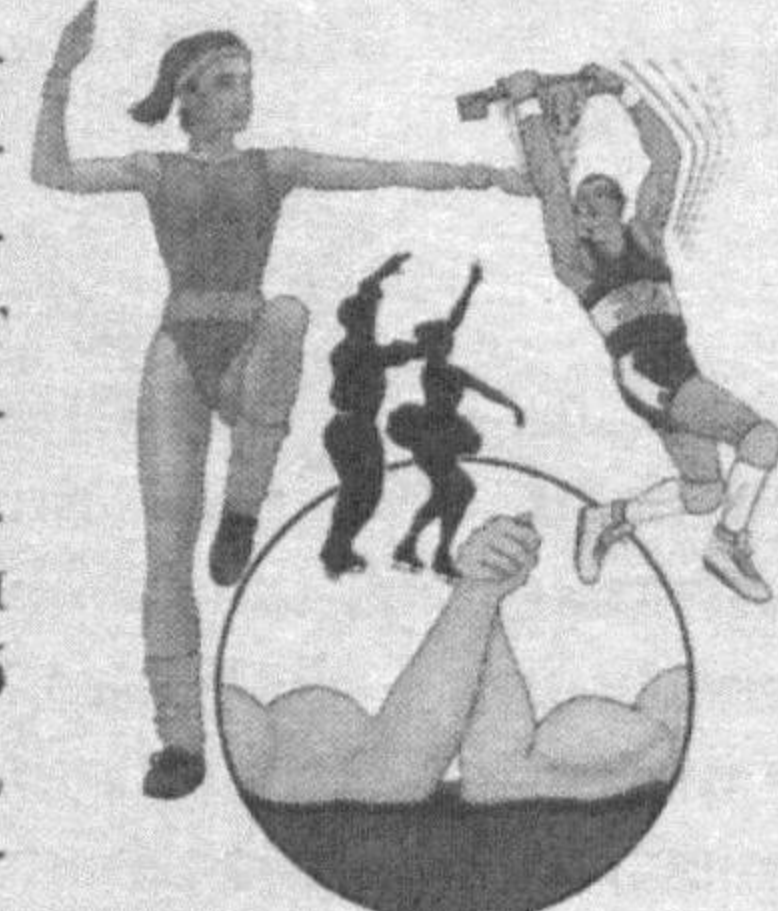
JUMANAZAROVA,
Navoiy viloyati,
Navbahor tumanidagi
12-maktabning
8-sinf o'quvchisi.

Соғлом юрт эгалари албатта соғлом ва бақувват бўлмоқлари шарт. Бунинг учун яратилган барча имкониятлар фарзандларимиз келажаги учундир.

ОЛИМПИАДА УМИДЛАРИ - ИВИМИЗ
ИВТАМИЗДИР

«Олимпиада умидлари - 2001» спорт мусобақаси бугун Республика-мизнинг барча вилоятларида ўтказилиб, спорт ишларини жонлаштиришга хизмат қилмоқда. Мактаб ўқувчиларини жисмонан чиниқтириб бориш, Ватан ҳимояси, Юрт эртаси бўлишга даъват ҳам этмоқда. Жамиятнинг бугунги талаби ҳам озод ва обод ватан эгалари-бугунги ёшларни ҳар томонлама соғлом ва бақувват қилиб тарбиялашдир. Шу кунларда вилоят ҳокимлигимиз томонидан чиқарилган қарор бизни яна ҳам спорт ишларига масъулроқ бўлишимизни талаб этмоқда. Чун-

ки, бу қарорда туман ва шаҳар мактабларининг спорт ишлари учун алоҳида эътибор қаратилган.

Аммо, ҳамон бизда муаммолар топилади. Негаки, кечагина яқунланган мактаб ўқувчиларининг фан олимпиадасининг голиблари асосан лицей ва гимназия ўқувчилари бўлди. Сабаби битта. Бу ихтисослашган мактабларда ишлар кўлами кўнглидагидек. Ўрта мактабларда эса ундай эмас. Бу йилги асосий вазифамиз ана шундай камчиликларни бартараф этишдир.

Назиржон ҲАКИМОВ,
Фарғона вилояти, Халқ таълими бошқармасининг биринчи ўринбосари.

JIZZAXDA

17 NAFAR G'OLIB

13 yanvar kuni Jizzax viloyatida maktab o'quvchilarining viloyat bo'yicha fan olimpiadasi o'tkazildi. O'n sakkizta fan bo'yicha o'tkazilgan bu olimpiada haqqoniy bo'ldi: o'n uchta fan bo'yicha to'liq kompyuterlarda o'tkazilgan tanlov esa o'quvchilar mahoratini isbotladi. Olimpiada qatnashchilari tuman bosqichidan o'tgan baholarini viloyat bosqichida yana ham mustahkamladilar. Ushbu olimpiada yakunida 17 ta fan g'oliblari aniqlandi. Olimpiadada Xalq ta'limi vazirligi tomonidan xodimlar ham ishtirok etdilar.

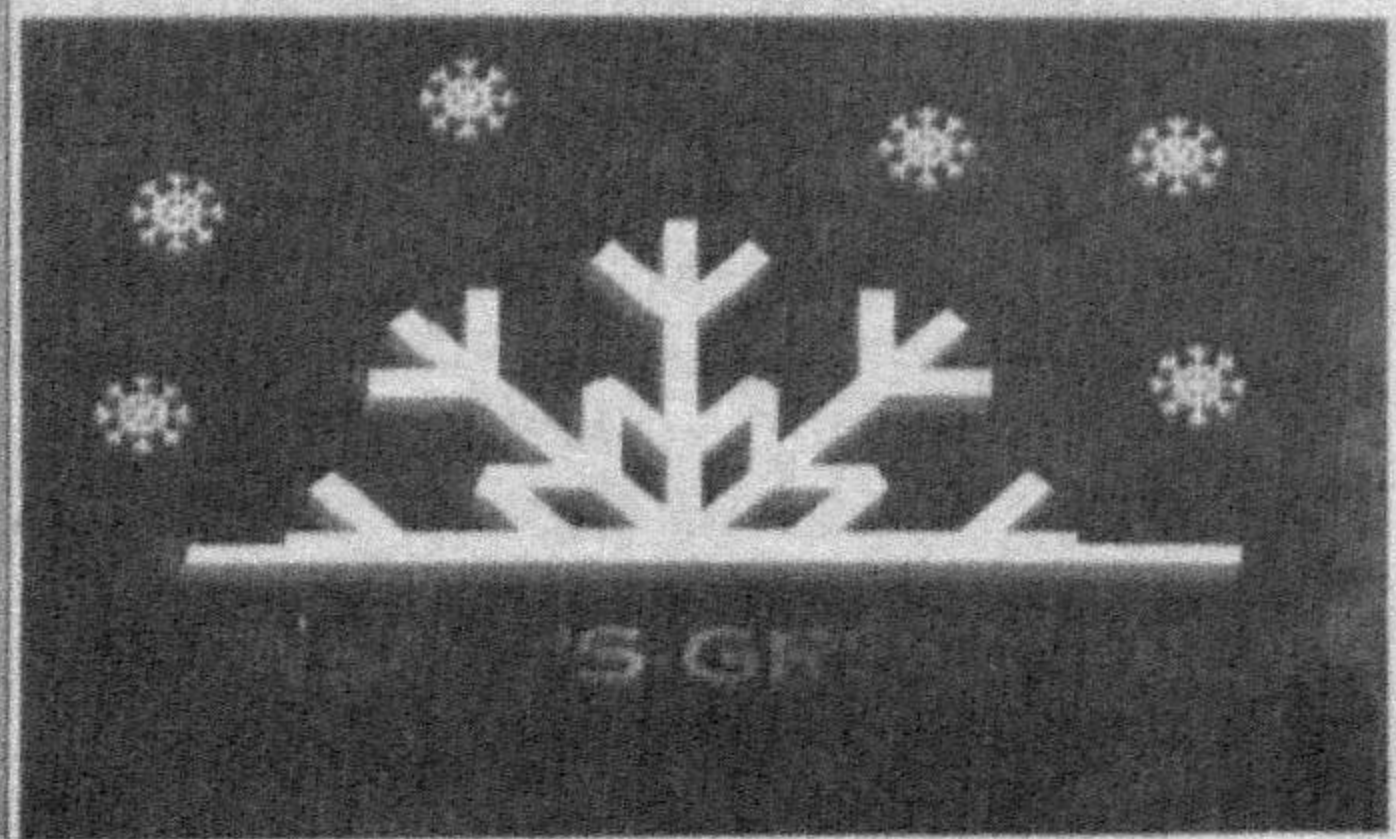
Ma'mura
MADRAHIMOVA

ҚИШ ҲАҚИДА
ЎЙЛАР

Оппоқ қор. Осмон кун бўйи элак элади. Дарахтлар, уйлар, ўнқир-чўнқирлар худди мудроқ уйқуда ётгандек. Мен эса дераза ортида оппоқ қорда қорбўрон ўйнаётган, қалби беғубор болаларнинг қийқирриқларини эшитиб ўтирибман. Ҳа, шу беғубор болаларнинг қалбида заррача ҳам губор йўқ. Қор эригач, болаларнинг ўйинлари ҳам қордек эриб кетади.

...Ана, яна осмон қўлига элак тутди. Яна беғубор болалар қорбўрон ўйнаш учун ҳовлига чиқишди. Мен ҳам ҳовлига чиқдим. Ҳамма болалар мени қорбўрон қилишди. Мен ҳам уларга қўшилиб қорбўрон ўйнадим ва болалардан узоқлашиб, секин қорга энгашдим: губорсиз қор қувонч ва покликни учкунларга айлантириб, ер узра сингапти. Ва бу покликни менга, сенга ва унга улашайпти, кўкка боқаман: юзларимга майин ва жажжи парчалар урилади. Ерга боқаман - оппоқ. Бу оқлик устида қора изларни кўрмайин, дейман. Ахир қайси тошмехр қувончларни қорага бўяйди? Йўқ, менга, сенга ва унга улашилган қувончлар бемехр оёқлар остида эриб кетмайди.

Мадина ЭШМУРОДОВА,
Самарқанд вилояти,
Нарпай тумани.

Алифбени энди мен ҳеч қийналмай ўқийман...

Ассалому алайкум "Тонг юлдузи" газетаси ходимлари. Мен ҳаётдан бевақт кўз юмган ўқувчим ҳақида ёзмоқдаман.

УЗОҚ ЯШАМОҚ-САНЪАТ!

Абдулазиз Раҳмонов! Кўча-кўйда, мактабда ўз одоби, яхши хулқи, аъло ўқиши билан кўзга ташланган бу паҳлавон инсонни бешавқат ўлим бевақт орамиздан олиб кетди. Бўйлари узун, кўзлари чақноқ, ширинсухан бу ўқувчини нафақат синфдош дўстлари, балки биз ўқитувчилар ҳам жуда хурмат қилардик.

У дарсларда ҳозиржавоб, талабчан ва ўта қизиқувчанлиги билан бошқалардан фарқ қиларди.

Ҳа, кечагина бор инсон бугун йўқ. Ўшанда ўқувчиларни ота-оналари бағрига кузатдик. Кеч соат 4 да Абдулазиз кўчага тўп ўйнагани чиққан. Тўп зарб билан тепилган ва зовур ёқасида узилиб тушган электр симига урилган. Катта кучга эга бўлган бу сим уриб турган ўсмир қалбини сўндирди. Врачлар қабулига югуришлар бефойда кетди. Ўйлаб қоламан.

Бу бевафо дунёда ҳамма нарсани иложи бор, аммо сўнган қалбларни

дунёга қайтаришнинг ҳеч иложи йўқ экан.

Эртаси куни 1-соат синфга дарсга кирдим. Жамики ўқувчилар кўзида ёш. Бир дақиқа уни эслаб, дарсни бошладик. Охири партада кўзлари чақнаб, саволингизга мен жавоб берай деганлари эсимга тушиб юрагим титраб кетди. Байрамларда, савол-жавоб кечаларида ўз ташаббуси билан бошқаларга ўрнак бўларди. Аммо... Наиллож. Орамиздан бевақт кетган 8-“Б” синфнинг энг фаол сардори Абдулазиз қалбимизда яшайди. Менинг ягона тилагим, соғлом авлодимиз ҳеч қачон завоқ кўрмасин. Улар изланиб, етук инсонлар бўлиб етишмоқлари учун эҳтиёткорроқ бўлсинлар. Қолаверса, қариб-қартайиб, омон яшамоқ санъатдир!

Зубайда САИДОВА,
Қашқадарё вилояти, Қарши туманидаги Қ.Ниязий номи
25-мактабнинг немис тили ўқитувчиси.

ЙЎЛИМИЗ ТЕКИС
БЎЛСИН...

Ҳар тонг қизим билан бирга савол-жавоб қилиб, у қатнаётган Тошкент шаҳар, Собир Раҳимов тумани, Қора Қамиш 1/2 даҳасида жойлашган 395 болалар боғчасига бораман. Кўп қаватли уйлар орасидан боғча томон йўл бор. Барча болалар боғчага ҳам, мактабга ҳам шу йўлдан қатнайдилар. Лекин йўллар ёмғир сувининг қўлмагидан ўтиш учун йўлак ҳам қолмайди. Бугун қизим мени саволга тутди:

- Ада, нимага йўллар сув, лой? Кўчани ҳеч ким тозаламайдими?

Тозаламоқчи, таъмирламоқчи бўлганларнинг болалари сен борадиган боғчага пиёда боришмайди-да, дейман ичимда.

Этигим лой бўлиб кетибди. Энди боғча опам уришадилар, дейди қизим сўзида давом этиб.

-Ҳозир қизим, шу ердан ўтиб олайлик. Дўконнинг олдида этигингни тозалаб қўяман. Кейин сенга “Вафли-қанд” олиб бераман, хўпми?

-Йўқ, сиз менга “Вафли-қанд” олиб берманг, пулини йиғиб юрсангиз, ҳалиги йўлни тузатамиз, хўпми? Мен боғчадаги болаларга ҳам айтаман...

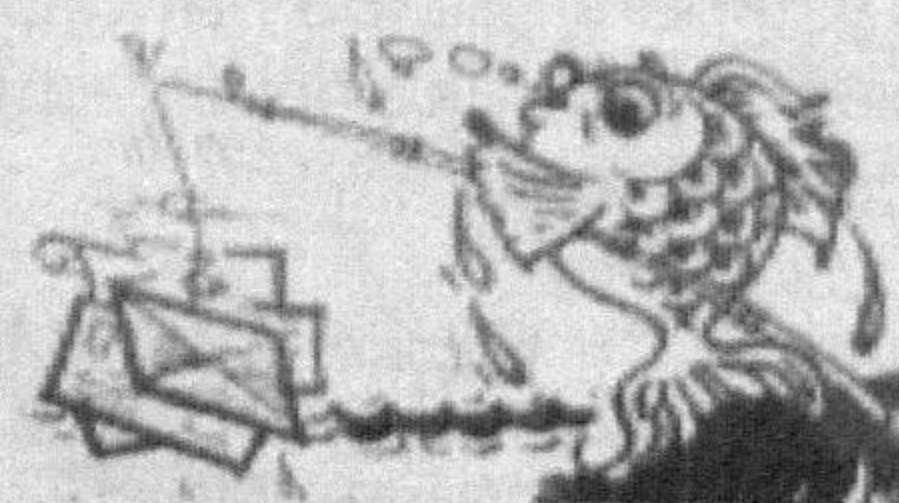
- Э, қизими-эй, ниятинг яхши, аммо, бу билан кўчани равон қилишдек, ишни биз удалай олармидик?..

- Бўлмасам, сиз уста амакиларга айтинг, йўлларни тузатиб беришса, биз уларга шеър, кўшиқ айтиб берардик.

-Хўп, қизим, айтаман. Қизимни боғчага қўйиб, ишга келарканман, гўё - қизим қуйидагича кўшиқ қуйларди:

Йўлимиз текис бўлсин,
Умримиз тўқис бўлсин...

Олимжон ТЎХТАНАЗАРОВ.

Alisher NAVOIY

«HAYRATUL-ABROR» dan

Vardu shajar shohid erur bog' aro,
Lek o'tun silkidatur tog' aro.

Bunda parishonlig'i noxush qilib,
Anda muratablig'i dilkash qilib.

Nazm anga gulshanda ochilmog'lig'i,
Nasr qaro yerga sochilmog'lig'i.

Bo'lmasa e'joj maqomida nazm,
Bo'lmas edi tengri kalomida nazm.

Nazmda ham asl anga ma'ni durur,
Bo'lsun aning surati harne durur.

Nazmki ma'ni anga marg'ub emas,
Ahli maoniy qoshida xo'b emas.

Nazmki ham surat erur hushanga,
Zimnida ma'ni dog'i dilkash anga.

Yorab ani xalq dilafro'zi et,
Xasta Navoiyg'a dog'i ro'zi et.

Nasriy bayoni

So'z gavharining sharofati shunchalar
yuksakki,
gavhardek qimmatbaho narsa ham
unga sadaf bo'la olmaydi.

To'rt sadaf' ichidagi gavharg'a quti
ham shu so'z;
Yetti osmon yulduzlarining burji ham
shu so'z.

Inson ko'ngli qaysi tomonga bo'lmasin
boqib,
jahon bog'chasida yuz xil yangi
gullarni ko'rarkan.

Ular barchasi bir vaqtlar sirli
yo'qlikning gulshanida yashiringan,
g'unchalari ham hammasi ochilmagan
holda edi.

Azaliyat tog'idan mayin shaboda esa
boshlashi bilan
jahon bog'idagi shuncha gullar
ochilib ketdi.

Bu oddiy shabada emas, gullar
sochuvchi shabada bo'lib, u
na'matak va undan to'qilgan gul

yafrog'ig'a o'xshab ketadi.

Shu ikki narsani donishmand odam
bir-biriga yopishtirsa, „kofu nun“ hosil
bo'ladi?

Dunyodagi hamma bir-biriga bog'liq
va bog'liq bo'lmagan narsalar-
barchasi shu „kof“ va „nun“ning
bolalari, o'shandan paydo bo'lganlar.

Bu bolalar yana hisobsiz bolalar
ko'rib,
bola o'zi ham ota, ham o'g'ilga aylandi.
Uni so'z bilan qanday maqtash
mumkin,

Axir, nima deyilsa ham uning o'zini o'zi
maqtalagan bo'ladi-da!
So'z jon bo'lib, ruh uning qolipidir,
Tanida ruhi bor odam doim unga
ehtiyoj sezadi.
So'z dunyoda bor barcha
ko'ngillarning qutisidagi javhar,
hammaning og'iz qutisidagi
qimmatbaho gavhardir.

Agar til bamisoli bir po'lat hanjar
bo'lsa,
So'z unga qadalgan injulardir.
Til bu chamanning ochilgan lolasi
bo'lsa,
So'z durlari unga qo'ngan
shabnamlardir.

So'z o'lgan odamning tanasiga pok ruh
bag'ishlaydi,
So'zdan tandagi tirik ruh halok bo'lishi
mumkin.
Yaxshi so'z bilan o'lganni tiriltira
olgan uchun
Iso payg'ambar o'zini „Jon baxsh“
degan laqab bilan atagan.

So'z tufayli Halil o'zini o'tga tashlagan;
Jabrail ham so'z yuki ostida hammol.
Tangri insonni sirlar xazinasi
darajasida ko'targan ekan,
uni so'zlash qobiliyatiga ega bo'lgani
uchun hayvonlardan ortiq qilib yaratdi.

Durning bir donasi bilan bog'liq
gaplar yolg'on gaplar;
dunyo dengizlaridagi haqiqiy
durdona bu so'zdir.

SO'Z TA'RIFIDA

So'z guharig'a erur oncha sharaf,
Kim bo'la olmas anga gavhar sadaf.

To'rt sadaf gavharining durji ul,
Yetti falak axtarining burji ul.

Bog'chai dahrki yuz toza gul
Topdi qayonkim nazar etti ko'ngul.

Katmi adam gulshani ichra nuhuft,
Funchalar erdi borisi noshuguft.

Chun bul nasim esti azal tog'idin,
Muncha gul ochildi jahon bog'idin.

Qaysi nasim ulki erur gulfishon,
Bargi gulu nastaran andin nishon.

Bu ikki yafrog'ni qachon zufunun
Bir-biriga qo'ysa bo'lur „kofu nun“.

Dahri muqayyad bila ozodasi,
Boricha erur „kof“ ila „nun“ zodasi.

Zodasidin zoda bo'lub beadad,
Zodag'a ham volid o'lub, ham valad.

Vasf ne nav o'lg'ay anga el so'zi,
Harne so'z aytilsa erur chun o'zi.

Jon o'lub ul, ruh aning qolibi,
Kim tanida ruh - aning tolibi.

Barcha ko'ngul durji aro javhar ul,
Barcha og'iz huqqasida gavhar ul.

Gar xud erur xanjari po'lod til,
Sufdidag'i injulari so'zni bil.

Til bu chamanning varaqi lolasi,
So'z duraridin bo'lubon jolasi.

So'z din o'lukning tanida ruhi pok,
Ruh dog'i tan aro so'z din halok.

Tirguzub o'lganni kalomi fasih,
O'ziga „Jon baxsh“ laqab deb Masih.

So'z din etib o'tqa azimat Xalil,
So'z yukiga homil o'lub Jabrail.

Tengriki, insonni qilib ganji rost,
So'z bila hayvondin anga intiyoiz.

Donai dur so'zini afsona bil,
So'zni jahon bahrida durdona bil.

Bunchaki sharh etti qalam so'zga hol,
Nasridadur, nazmig'a bor o'zga hol.

So'z aro yalg'on kibi yo'q nopisand,
Aylar aning nazmini dono pisand.

O'rnida tishlar duri manzum erur,
Chun sochilur qiymati ma'lum erur.

UMR HAQIDA

Umr kunin qismat etibtur qazo,
Har chog'i bir ishga qilur iqtizo.

O'ng'acha g'aflat bila pobastliq,
Jahl yigirmigachau mastliq.

O'ttuzu qirq ichra erur ayshu kom,
Vahki manga ul dog'i erdi harom.

Qilmadi ellikda taraqqiy kishi,
Oltmishu borcha tanazzul ishi.

Yetmish aro vojib erur turmog'ing,
Sekson aro farzdur o'lturmog'ing.

To'qson agar bo'ldi yiqilmoq kerak,
Yuz aro jon tarkini qilmoq kerak.

Umri tabiiy kishiga bo'lsa kom,
Istar o'lub, har sori qilg'ay xirom.

Umri tabiiy dema, gar umri nuh,
Bor esa, tavfiqdin o'lmay futuh.

Yaxshiroq ul umrdin o'lmoq yiroq,
Umr nekim, andin o'lum yaxshiroq...

Nasriy bayoni

Taqdir o'zi umrning kunlarini bo'lib qo'yan;
uning har bir fursati bir ishga mo'ljallangan.

O'n yoshgacha odam oyog'i boyloq, g'aflatda bo'ladi;
yigirmagacha umr bilimsizlik, mastlik bilan o'tadi.

O'ttiz bilan qirqning orasi xursandchilik davridir.
Afsuski, menga bu ham harom bo'ldi.

Ellikka kirganda kishi taraqqiy topmasa,
Oltmishga yetganda uning ishi tanazzuldan iborat.

Yetmishgacha kishi oyoq ustida tura bilishi kerak;
saksonda esa uning o'tirishi farzdir.

To'qsonga kirgandan keyin yiqilishi,
yuzga to'lgandan so'ng jonni tark etish kerak.

Kishining maqsadi tabiiy yashash bo'lsa,
istak bildirib, hamma yoqqa borishi, ko'rishi lozim.

Xudo o'z rahmatiga olib, o'lmasingdan kushoyish bersa,
Navoiy, sen Nuh umricha bo'lsa ham tabiiy umrni ko'zlama.

Bunday umrdan yiroq bo'lish yaxshi.
Bu - umrmi? Undan o'lim yaxshiroqdir...

ONA HAQIDA SO'Z

Оламни яшнатиб, мунаввар этган мўътабар онажонларимиз ҳақида сўз юритар эканмиз, оналаримизнинг қайси бир фазилатини ёзишни билмайсан киши. Оналар фарзандларини кўз қорачигидай сақлаб, ўзи емай едириб, киймай кийдириб, оқ ювиб - оқ тараб катта қилишади. Фарзандининг қалби тўридан оқ сутини кутиб, босган изларига кўз-қулоқ бўлиб яшайдилар. Агар онамиз узоқ сафарга кетиб уйда бўлмасалар, уй хувиллаб қолади, ҳолимиздан хабар оладиган меҳрибонимизни соғинамиз. Ҳеч нарса ёқмай, уйга киргимиз келмайди. Онажонимнинг ўрнини ҳеч ким бо-

солмайди.

Онамиз сафардан қайтишса, хонадонимиз шоҳ қасрга тенгдек, севинчимиз ичимизга сифмай қувониб кетамиз.

Онамизнинг бир кунлик меҳнати минг асрга тенг.

Биз фарзандлар оналар хизматини доим эсимизда сақлашимиз лозим. Айрим болаларга маслаҳатим шуки:

**Онага бош эгиб, онани сақланг,
Жон фарзанд, оналик сутини оқланг.**

**Зебо САТТОРОВА,
Самарқанддаги
Ҳ.Шукуров номли
18-мактабнинг
8-"А" синф ўқувчиси.**

Дунёда кўпроқ болалар учун энг улғу зот ким? Албатта, меҳрибонимиз, жонкуяримиз, дилдошимиз ва кўрар кўзимиз она! Дунёда оналар кўп. Лекин улар барчаси қайси бир томони билан ўхшашдир, яъни фарзандини севиши, кўз қорачигидек асраши, фарзандини дея яшаш билан! Менинг ҳам сеvimли онажоним. Бизни ер-у кўкка ишонмайдилар. Айб иш қилиб кўйсак, астагина тушунтирадилар. Ўтмишдаги ривоятлардан мисоллар келтириб, мазмунини айтиб берадилар. Ҳар бир бола одатда кўчадан, мактабдан келиши билан онасини сўрайди. Бор бўлса, кўнгли тинч. Агарда йўқ бўлса? Ёшлигимда онажоним қаёққа борса, бирга бориб юрганлигим сабабли қадрларини унча

билмас эканман. Катта бўлиб энди онамга эргашмай кўйдим. Онам уйда бўлмасалар, уйимиз хувиллаб қолганга ўхшаб қолади. Керакли нарсасини йўқотиб кўйиб, тополмаётган кишидек бошим гаранг, қилар ишимни билмайман. Онам келса қувончим ичимга сифмайди. Онажонимни қанчалик соғинганимни сўз билан ифодалолмайман.

Кичкина болани йиғлашини бир эсланг. Қачон қарама "аяжон" дея ҳархаша қилиб йиғлагани-йиғлаган. Оналар ҳақида ҳар қанча ёзсақ оз, таърифласак сўз кам. Келинг дўстлар, шундай экан, уларни ранжитмайлик, кўнгилларини олиб, меҳрини қозонишга ҳаракат қилайлик. Zero, "Жаннат оналар оёғи остидадур".

Оналар бор, оналарнинг онаси,
Оналар бор, болаларнинг онаси.
Оналар бор, Навоийнинг онаси,
Оналар бор, у ўзбекнинг онаси.

**Ғули ЗИЯТОВА,
Фарғона вилояти, Бағдод
туманидаги 17-ўрта мактаб
битирувчиси.**

Aziz bolajonlar!
Siz mamlakatimizning baxtiyor farzandlarisiz. Bolaligingiz, yoshligingiz mustaqillik davrida o'tmoqda. Yurtimiz egasi, xalqimiz kelajagisiz. Demak, yoshlikdan bilimdon, tadbirkor, uddaburon bo'lib kamolga

farzandlarni tarbiyalab yetishtirishga hissa qo'shish maqsadida yaratildi. Bu kitobdan siz o'zingizni qiziqtirgan ko'plab savollarga javob topasiz.

Odatda, kitob bir boshdan, sahifama-sahifa

chetga olib qo'ying va diqqat bilan atrofga nazar tashlang. Tevarak atrofda qancha qiziq narsalar bor. Derazadan yer ham, osmon ham ko'rinib turibdi.

bilgingiz keladi. Savollar qalashib ketadi. Kim? Nima? Qayerda? Qachon? Nima uchun?

ya'ni sinf jurnalida „A“dan „CH“gacha sizning va o'rtoqlaringizning familiyalari qanday yozilgan bo'lsa, shunday joylashgan.

Masalan, sizni „Buxoro“ maqolasi qiziqtiradi. 79-betdagi „B“ harfi mundarijasiga qarang. U yerda kitobdagi „B“ harfi bilan boshlangan hamma maqolalar ko'rsatib qo'yilgan.

Muayyan bir so'z haqida insof bilan barcha bilimlarni kichik hikoyaga joylashtirib bo'lmasligini bilasiz. Shuning uchun hikoyani o'qib bo'lib, aka yoki opalaringizga, otanonangizga murojaat eting. Ular bizni hikoyamizni o'z bilimlari bilan to'ldiradilar.

Maqoladagi ayrim so'zlar qiya harflar - kursiv bilan terilgan. Demak, bu tushuncha to'g'risida yana alohida maqola bor. Alifbo bo'yicha siz uni kitobdan osongina topasiz.

Oxirgisi kitobning xaritalarida qisqartma so'zlar uchraydi. Ularni esda saqlang: km. - kilometr, m. - metr, sm. - santimetr, mm - millimetr, kv. km - kvadrat kilometr.

Endi „Bolalar ensiklopediyasi“ qanday tuzilganligi va undan qanday foydalanish kerakligini bilasiz. O'zingizni qiziqtirgan so'zlarni izlang. Zero, izlagan topadi.

BU QANDAY KITOB EKANKI, UNI OXIRIDAN HAM, O'RTASIDAN HAM, O'QIB KETILAVERSA?..

yetishingiz lozim. Buning uchun Sizga barcha imkoniyatlar mavjud. Bilim olishga, kasb-hunar egallashga istak bo'lsa bas.

Insoniyat XXI asrga qadam qo'ymoqda. Bu asrda davlatimiz yuksak taraqqiy etgan mamlakatlar qatoridan joy olishi lozim. Buning uchun diyorimiz odamlari yetuk bo'lishi kerak. Prezidentimiz Islom Karimov ta'kidlaganlaridek, kelajakda O'zbekiston yuksak taraqqiy etgan iqtisodiy bilangina emas, balki bilimdon, ma'naviy shatdan yetuk farzandlari bilan ham jahonni qoyil qilishi lozim.

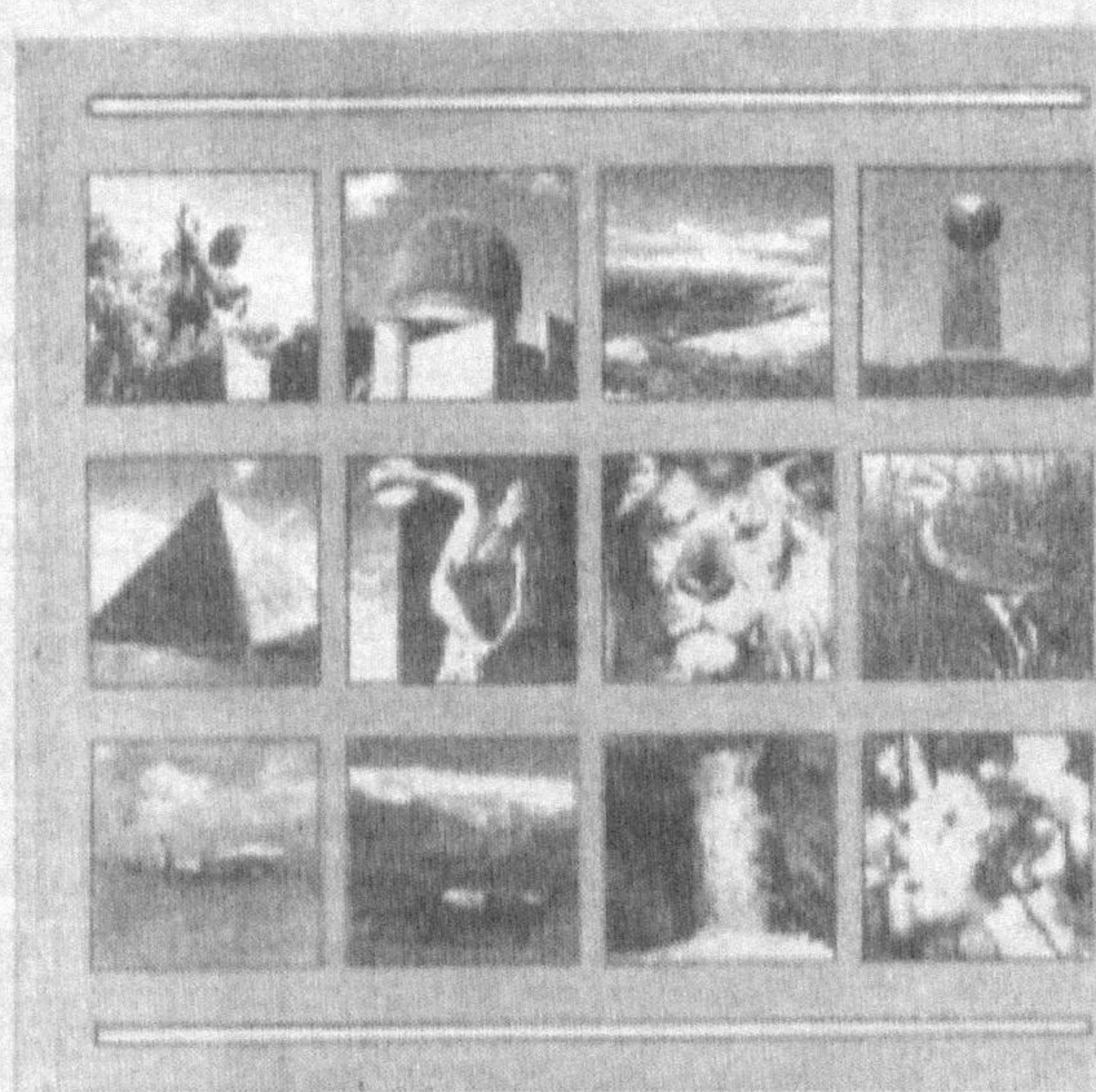
Yaqinda chop etilgan „Bolalar ensiklopediyasi“ degan kitob ana shunday

boriladi. Bu yerda hammasini bir boshidan o'qish shart emas. Balki, sizga kitobingiz oxiridan biror zarur narsani o'qish kerak bo'lib qoladi. So'ngra biror narsani qidirib topishga to'g'ri kelar. Agar xohlasangiz, kitobning istalgan joyini ochib, suratlarni tomosha qilishingiz mumkin.

Qiziq-ku? - deya hayron bo'lishingiz mumkin. Bu qanday kitob ekanki, uni oxiridan ham, o'rtasidan ham boshidan ham o'qib ketilaversa...

Shoshilmang! Kitobni bir daqiqa

BOLALAR ENSIKLOPEDIYASI

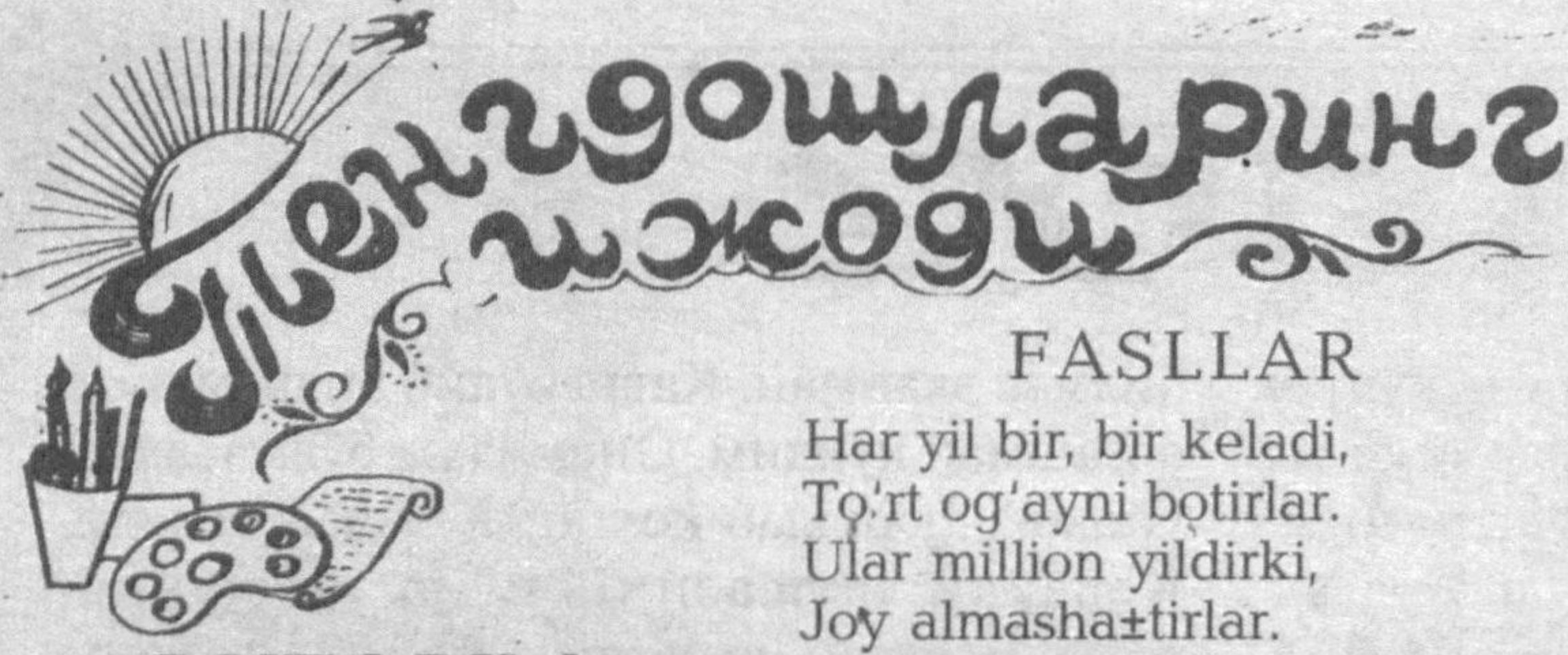
ko'proq narsalar tortadi. Odamlar ketyapti. Kimdir gugurt qutisidan sal kattaroq buyumni qulog'iga tutib kim bilandir gaplashmoqda. Daraxt barglari shitirlamoqda. Yerning sun'iy yo'ldoshi parvoz qilmoqda. Qushlar bir aylanib uchmoqda. Uylar qad ko'tarmoqda. Soatlar chiqillamoqda. Sizning yuragingiz urmoqda. Radioning ko'rinmas to'lqinlari taralmoqda... Bularning hammasini

Eshikdan tashqariga chiqsangiz musiqa va qiziqarli radioeshittirishlarni tinglaysiz, kinoteatr, televizor, videodagi filmlarni tomosha qilasiz. Turli odamlar bilan suhbatlashganingizda ulardan ancha-muncha narsani o'rganasiz. Asta-sekin juda ko'p narsani bilib borasiz va ayrim savollarga o'zingiz javob bera olasiz. Hozircha esa ko'plab muhim savollarga javoblarni qo'lingizdagi kitobdan bilib olasiz. Kattalarning „Ensiklopediya“ deb ataluvchi ajoyib kitoblari bor. Biror narsani bilish, tekshirish kerak bo'lib qolgani da „Ensiklopediya“ ni o'qiydilar.

Siz yaxshisi ushbu kitobning „E“ harfida joylashgan maqolalar orasidan „Ensiklopediya“ ni topib, o'qib chiqing. Ensiklopediya kitobi qandayligini bilib oldingizmi?! „Bolalar ensiklopediyasi“ ham ana shunday kitoblardan. Faqat u siz uchun mo'ljallangan. Shuning uchun uni „Bolalar ensiklopediyasi“ deb atalganda!

Kitobdagi barcha maqolalar alifbo tartibida,

DUTORIM

Yurak qo'rimdek,
Qaynar dutorim.
Barchani xushnud,
Aylar dutorim.
Sevar o'z uyin,
Sira olmas tin.
Ozodlik kuyin
Saylar dutorim.

Qay dilda bor g'am,
U bo'lar malham.
Bulbul uchun ham,
Sayrar dutorim.

FASLLAR

Har yil bir, bir keladi,
To'rt og'ayni botirlar.
Ular million yildirki,
Joy almasha+tirlar.

Biri uforga to'lar,
Biri to'ladi bolga.
Biri oltin, oh biri,
O'xshar oqsoqol cholga...

To'rtovi garchi, to'rt xil,
YAqindir qalbimizga.
Xizmat qilar to'rt o'g'lon,
Har yili xalqimizga.

Madinabonu
NURIDDINOVA,
M.Ulug'bek tumanidagi
49-o'rta maktabning
4-"A" sinf o'quvchisi

O, irodali yantoqjon! Senga boqib turib tasannolar aytaman. Nega deysanmi? Axir sen jazirama issiqda, tik quyosh nurlariga bardosh berib yashnaysan, o'sasan. Issiqdan qaqrab ketgan yerlarda sendan va saksovuldan bo'lak hech bir o'simlik o'smaydigan joyni o'z Ona Vataning, jannatmakon yurtning deb bilasan. Seni

Sen xafa bo'lma, yantoqjon. Aslida sendan bardoshliroq va sendanda hokisorliroq o'simlik yo'qdir nazarimda. Aslida, shu rayhonu yalpizlarni, lola-yu atirgullar sahroning qoq o'rtasiga ekilsin, u ham bir kun ham yashamaydi, xushbo'y hidini atrofga sochmaydi. Ana, ko'rdingmi?!

Men shuning uchun senga

YANTOQ BILAN SUHBAT

tikanakli deb hech kim pisan qilmaydi, o'z mehrini, maqtoqlarini esa yalpizu rayhonlarga, lola-yu atirgullarga berishadi. Shunda sen o'kinasan. Ha, ha, ich-ichingdan o'kinasan. Chunki, sening yalpizu-rayhonlar kabi dimoqqa urilib, insonlarning bahridilini ochadigan xushbo'y hiding yo'qligi, lola-yu atirgullar misoli esa dil yayratar chiroying yo'qligi, faqatgina tikanakli libos kiyganing uchun o'kinasan.

qoyil qolaman. Sening ko'rking emas, hamma narsaga bardosh berib kelayotganing uchun, hokisorliging, kamtarliging uchun qoyil qolaman va bu fazilatlarni sendan o'rganishni xohlayman. Chunki odamni uning ko'rki emas, ichki fazilatlarini bezaydi.

Gulnoza AMINOVA,
Alisher Navoiy nomidagi
Respublika Nafis san'at
litseyining 9-"A" sinf
o'quvchisi.

Тошкент шаҳар, Шайхонтоҳур туманидаги Йўлдош Охунбобоев номи ўқувчилар ижодиёт марказида "Ёш қаламкашлар" тўғараги фаол ишлаб турибди. Қуйида тўғарақ аъзолари, С. Исматов номи 141-мактаб ўқувчилари ижодидан намуналар эълон қилаёмиз. Сиз ҳам ўз тўғарагингиз, унда амалга оширган ижодий ишларингиз ҳақида бизга ёзиб юборинг. Маъқулларини газета саҳифаларида ўқийсиз.

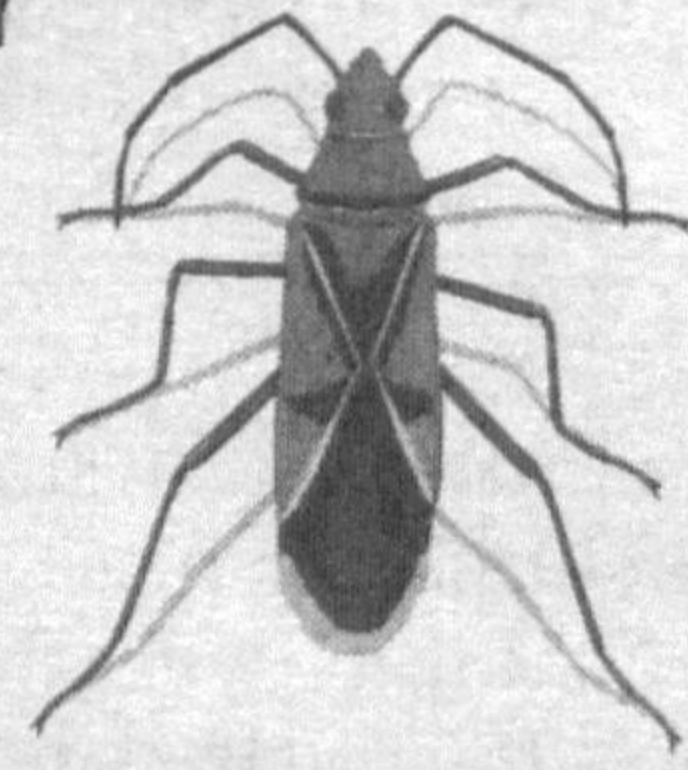
Topishmoqlar

Дон-дун териб ишлайди,
Ер остида қишлайди.

Кўзга сира кўринмас,
Танда кезар у тинмас.

Олхўридек чўтир тош,
Ичи тўла мойли ош.

Ёруғ чойдан қочади,
Қоронғуда чопади.
Қайга қўйсанг ошу нон,
Тунда излаб топади.

Чикса уйдан унга бас,
Қайтиб уйига кирмас.

Мусин НУРИДИНОВ.

Нима учун иккита тухумни пиширишга битта тухумни пишириш учун сарфлангандан озроқ сув керак бўлади?

Битта тангани кетмакет тўрт марта ташлаганда рўй берадиган ҳолатлар сони қанча бўлади?

Учта кубикни бир пайтда ташлаганда неча хил ҳолат рўй беради? Битта танга ва бир кубикни бирдан ташлаганда-чи?

Нега кундалик ҳисобларда иккилик ёки учлик санок системасига кўра ўнлик система ишлатилади?

Харбалар

Болалар боғчасида тозалик ҳақида суҳбат бўлмоқда.
- Қани, болалар, ким айтади, овқатланишдан аввал қўлларни нима учун ювамиз?
- Қошиқ ифлос бўлмаслиги учун! - деб бийрон жавоб берди болакай.
***
- Анвар, сен қаёққа? - сўради она ўғлидан.
- Кўчага.
- Шунақа кир юз билан-а?
- Йўқ, ўртоғим билан!
***
Она ўғлига ўргатмоқда:
- Анвар, пичокни ўнг қўлда, вилкани эса чап қўлда ушлаш керак.
- Унда гўштни қайси қўлим билан оламан?!
Тупловчи: Саидакбар МАННОНОВ.

БУВИМ ҚИЛСАЛАР ДУО
Бувим қилсалар дуо,
Яйраб кетади кўнглим.
Ўша кун барча ишим,
Битиб топади унум.

Бувим қилсалар дуо,
Албат бўлур ижобат.
Ҳаммага ширинсўзлик,
Яхшилик юқар фақат.

Гар бўлиб қолсақ бетоб,
Куйманади, ўйлайди...
Дорига бўлиб дармон,
Дуолари қўллайди.

Кўни-қўшни, тенгдошлар,
Қарайди ҳавас билан.
Бувимнинг дуоси-ла,
Яшайман бахти бекам...

МЕНИНГ БИРИНЧИ УСНУЗИМ
Чехраси шод, энг улуг зот,
Энг биринчи устозим!
Ўқиш нима, ўқиш нима,
Ўргатдилар, минг таъзим.

Мурғаккина онгимизга,
Зиё нурун сингдириб.
Адоғи йўқ саволларга,
Жавоб излаб, билдириб,

Кўнглимизга меҳр деган,
Бир туйғуни индириб.
Берган таълим-сабоқлар,
Дилларни шод этгувчи.

Сиз етказган ниҳоллардан,
Эл-юрт обод бўлгувси.

Умида ҲАМИДОВА.

ОНА

Куёш ботгач, тун чўқар аста,
Қоронғулик тушар бирпасда.
Эрга билан кулиб чикса у,
Олам ичра тўлади ёғду.

Ҳар бир уйнинг куёши - она,
Меҳри билан нур улашар у.
У йўқолган чоғида гўё,
Дилларимиз бўлар қоронғу.

Гўё куёш замин устида,
Турганидек доимо ёна.
Фарзандларин атрофида ҳам,
Она бўлар ҳар чоғ парвона.

Ҳа, онамга ўхшайди куёш,
Меҳр нурун ерга таратар.
Табиат ҳам бор саҳоватин,
Оналардан кўриб яратар.

Азимжон ҲУСАНОВ.

TONG YULDUZI

О'zbekiston bolalari va o'smirlarining gazetasi

Muassislar:
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT MATBUOT QO'MITASI,
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI XALQ TA'LIMI VAZIRLIGI,
«SOG'LOM AVLOD UCHUN» XAYRIYA JAMG'ARMASI

BOSH MUHARRIR:
Umida ABDUAZIMOVA
TAHRIR HAY'ATI:
Shuhrat AHMEDOV,
Jamoliddin FOZILOV,
Oynisa MUSURMONOVA,
Komil YUSUPOV,
Mukarrama MURODOVA,
Sunnatilla QO'ZIYEV,
Ergashvoy SARIQOV.

Nashir
«Ijod dunyosi» nashriyot uyi

Hajmi A-3, 2 bosma taboq.
Gazeta «Sharq» nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasida 50100 nusxada ofset usulida bosildi.
Korxonaning manzili: «Buyuk Turon» ko'chasi, 41.
Buyurtma - Г-2094

Gazetani Abduhamid ABDUG'AFFOROV sahilaladi.
Navbatchi: Muharrama PIRMATOVA

Ro'yxatdan o'tish tartibi № 000137
Manzilibiz 700129,
Toshkent shahri,
Navoiy ko'chasi,
30-uy.

Tel: 144-62-34.